

АРХЕОЛОГІЯ НА ПАПЕРІ

наукові фахові видання в Україні
та що з ними (не) відбувається

This research was funded by the European Union's Horizon Europe train and mobility actions programme under the Marie Skłodowska-Curie grant agreement No. 101153375.

Навіщо наукометрія?

Наукові публікації —
матеріальне свідчення
того,
до чого призводить
фахова освіта

Статті — основний
продукт наукової
діяльності
археолога

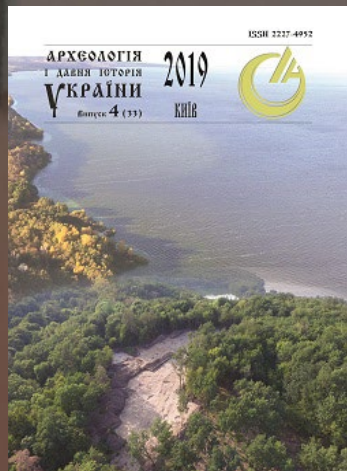
Наукометричний
аналіз забезпечує
кількісні дані про те,
до чого ми прямуємо,
як галузь знання

Маємо готові методики
і підходи до
інтерпретації даних

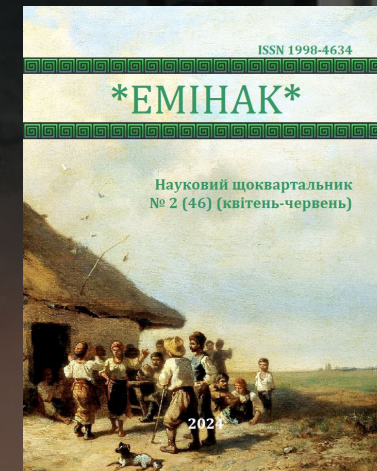
Категорія А

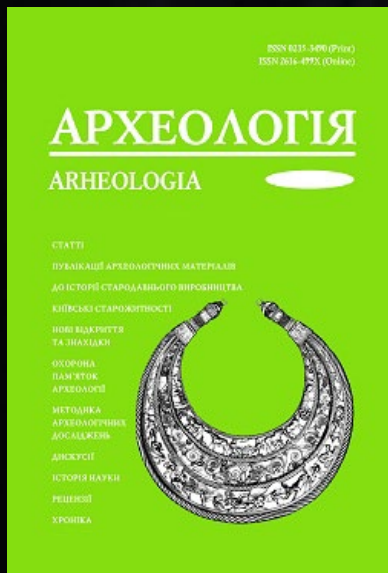

Категорія Б

Категорія Б

З 1947 року; щоквартальник з 1989

228 випусків (3654 статті) за 77 років

140 випусків (1773 статті)
впродовж 1989—2023

Єдиний археологічний журнал
категорії А в Україні

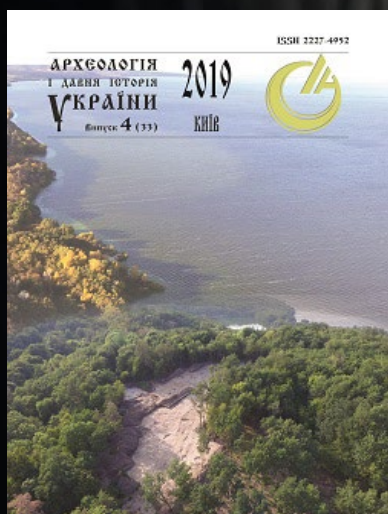

З 1998 року; щоквартальник

477 проіндексованих
статей

106 археологічних статей
впродовж 2019—2023

Категорія Б

З 2009 року; щоквартальник з 2015

51 випуск за 15 років

20 випусків (465 статей)
впродовж 2019—2023

Категорія Б

Методика дослідження

Археологія:
1989—2023

АДІУ та ЕМІНАК*
2019—2023

*лише археологічні статті

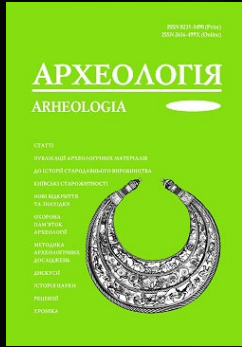
Досліджено принцип
та специфіку
рубрикації журналів

Для «Археології»
визначено ступінь
монополізованості
видання (індекс
Герфіндаля)

Визначено
частотність слів
у назвах
та алгоритм
називання статей

За авторською
методикою
проаналізовано
ступінь креативності
називання текстів

Рубрикація, 2019—2023. Поділ на розумних та синьооких

8 рубрик,
типолого-тематичний поділ

190 статей

Найбільші:

Статті — 86

Публікації археологічного
матеріалу — 60

Найменша:

Дискусії — 4

41 рубрика,
типолого-тематичний поділ

461 стаття

Найбільші:

Статті — 104

Публікації археологічного
матеріалу — 85

Найменша:

Портрет епохи — 1

8 рубрик,
тематичний поділ

103 статті

Найбільші:

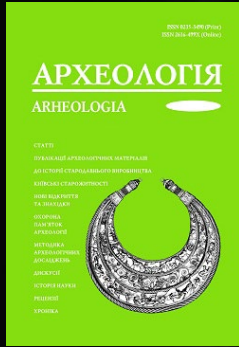
Археологія — 39

Епоха заліза — 16

Найменша:

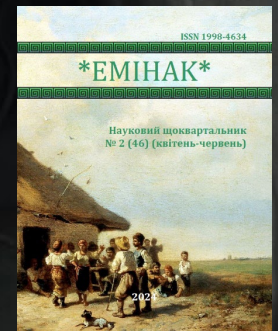
Історія археологічних
досліджень — 1

Рубрикація, 2019—2023

В Археології та АДІУ збігається 5 найбільших рубрик

Однак з'являються і методичні та тематичні — їх понад 30

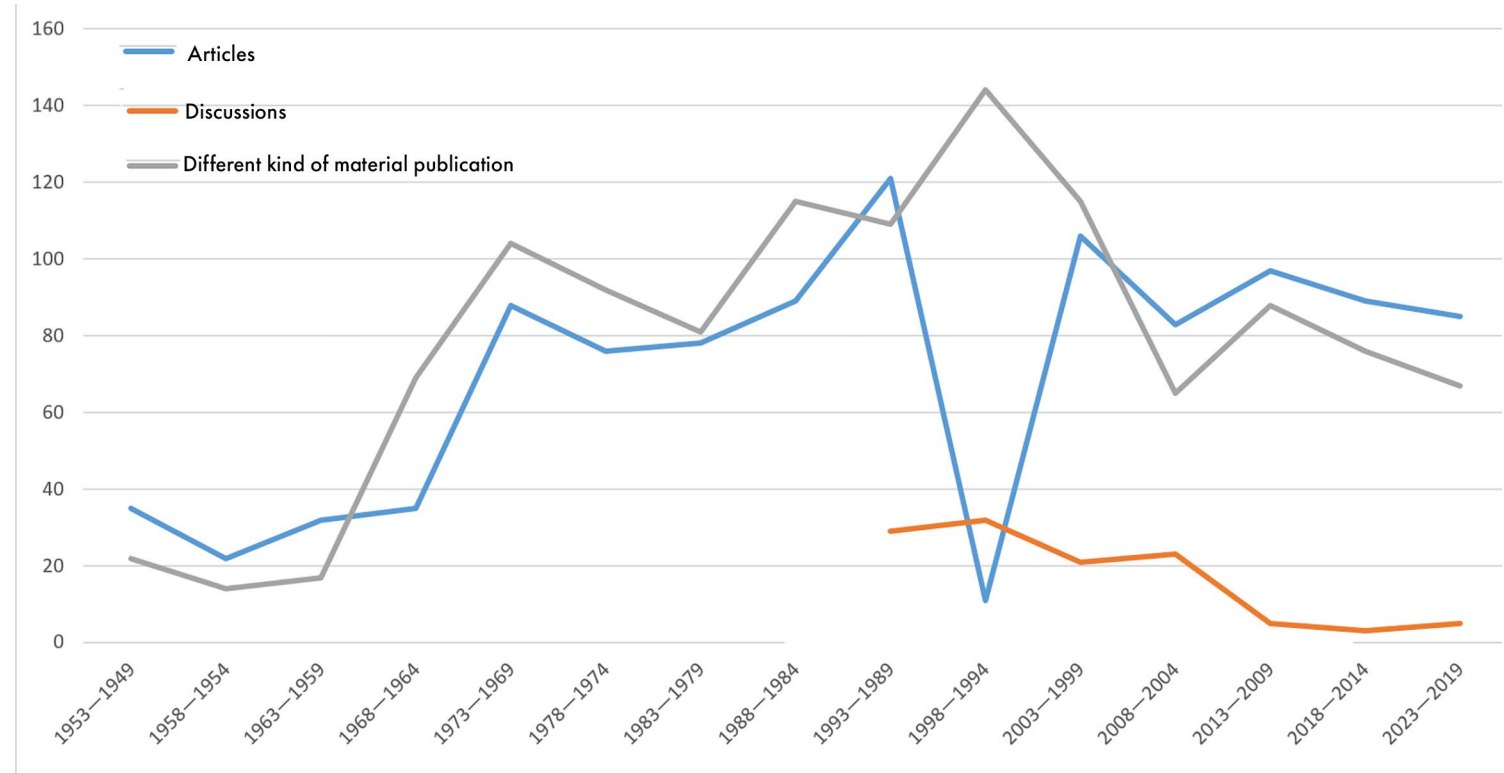

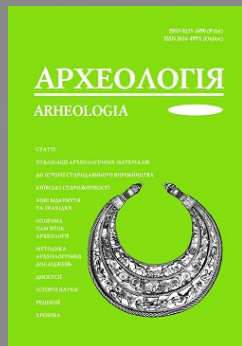
ЕМІНАК виокремлює всю археологію,
не відрізняючи її від доісторії

Рубрикація в «Археології»

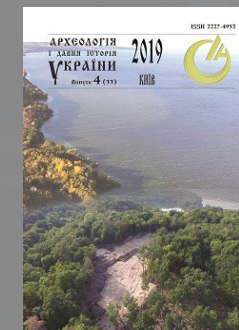
Рубрики 2019—2023:

- *Статті*
- *Дискусії*
- *До історії стародавнього виробництва*
- *Київські старожитності*
- *Історія науки*
- *Публікації археологічного матеріалу*
- *Методи археологічних досліджень*
- *Нові відкриття та знахідки*

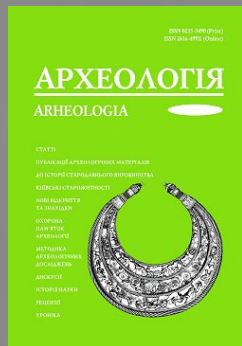
Частотність слів та тематична гомогенність

Культура	197
Україна	138
Археологічний	130
Ольвія	122
Поселення	122
Поховання	122
Скіфський	113
Пам'ятка	108
Історичний	105
Дослідження	95
Матеріали	83
Могильник	83
Час / доба	80
Населення	78
Період	76

Слово «Теорія» згадане лише 5 разів, «Методика» — 8

Ольвія	21
Культура	14
Поселення	11
Археологічний	10
Кераміка	10
Матеріали	9
Дослідження	8
Розкопки	8
Україна	8
Час / доба	8
Комплекс	7
Новий	7
Пам'ятка	7
Городище	6
Курган	6

Частотність слів та тематична гомогенність

Культура	197
Україна	138
Археологічний	130
Ольвія	122
Поселення	122
Поховання	122
Скіфський	113
Пам'ятка	108
Історичний	105
Дослідження	95
Матеріали	83
Могильник	83
Час / доба	80
Населення	78
Період	76

Слово «Теорія» згадане лише 5 разів, «Методика» — 8

Ольвія	21
Культура	14
Поселення	11
Археологічний	10
Кераміка	10
Матеріали	9
Дослідження	8
Розкопки	8
Україна	8
Час / доба	8
Комплекс	7
Новий	7
Пам'ятка	7
Городище	6
Курган	6

Чим ми зацікавлюємо читачів?

ПОХОВАННЯ №№№

МОГИЛЬНИКА

**Археологічне дослідження
пам'яток / поселень / поховань / курганів
у ХХХ регіоні УУУ культури в Україні**

Чим ми зацікавлюємо читачів?

Із 755 статей 8 стосуються оцифрування

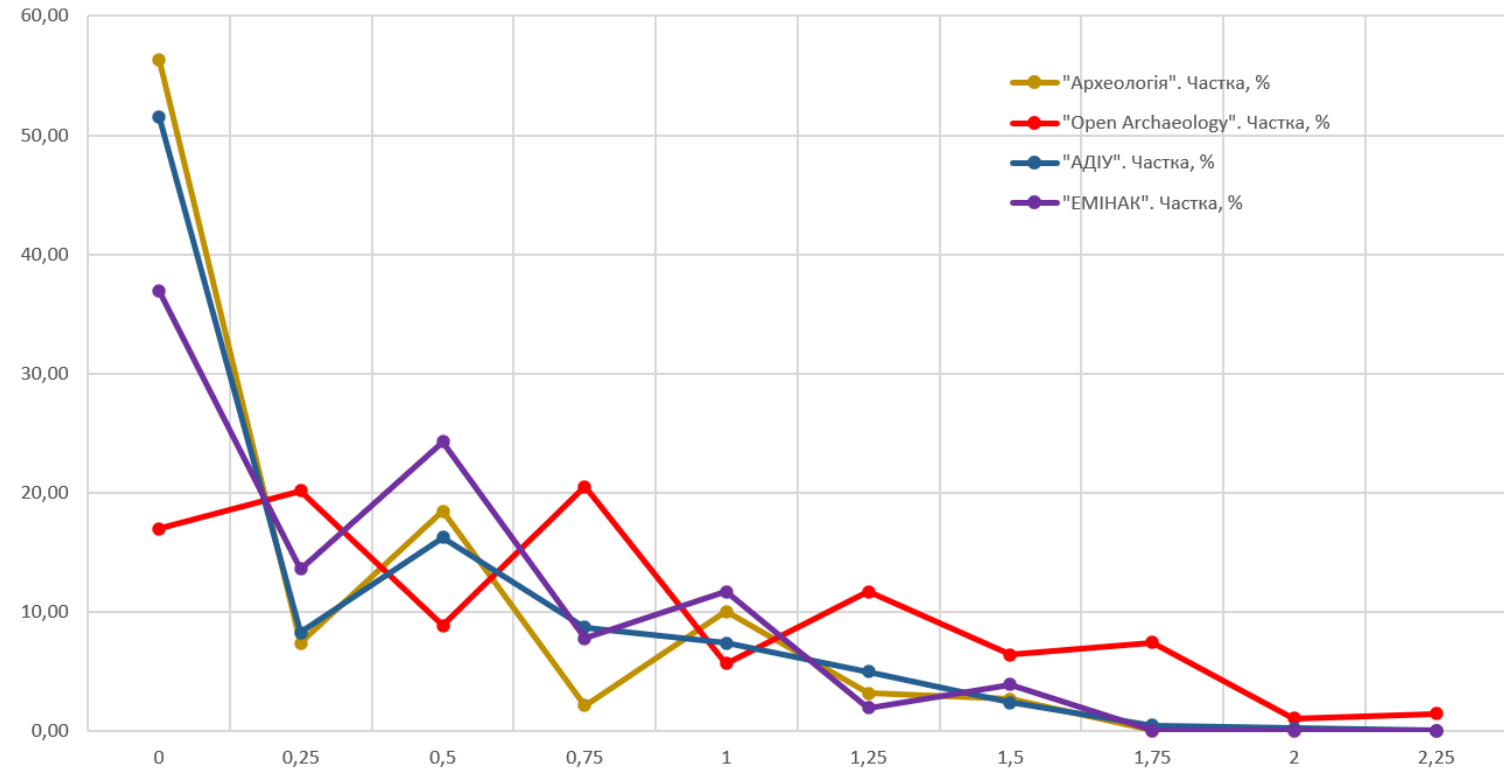
І лише 2 реально пов'язані з війною

Креативність (vs. Open Archaeology)

Назви статей отримують бали за:

1. Креативність (0—1,25)
 - a) Структуру назви (коми, двокрапки, тире тощо)
 - b) Емоційність
 - c) Інтертекстуальність
2. Концептуалізацію теми (0—1)
3. Залучення аудиторії (0—1)
 - a) Локалізацію інтересу
 - b) Злободенність теми

Розподіл показника креативності назв журналів, %

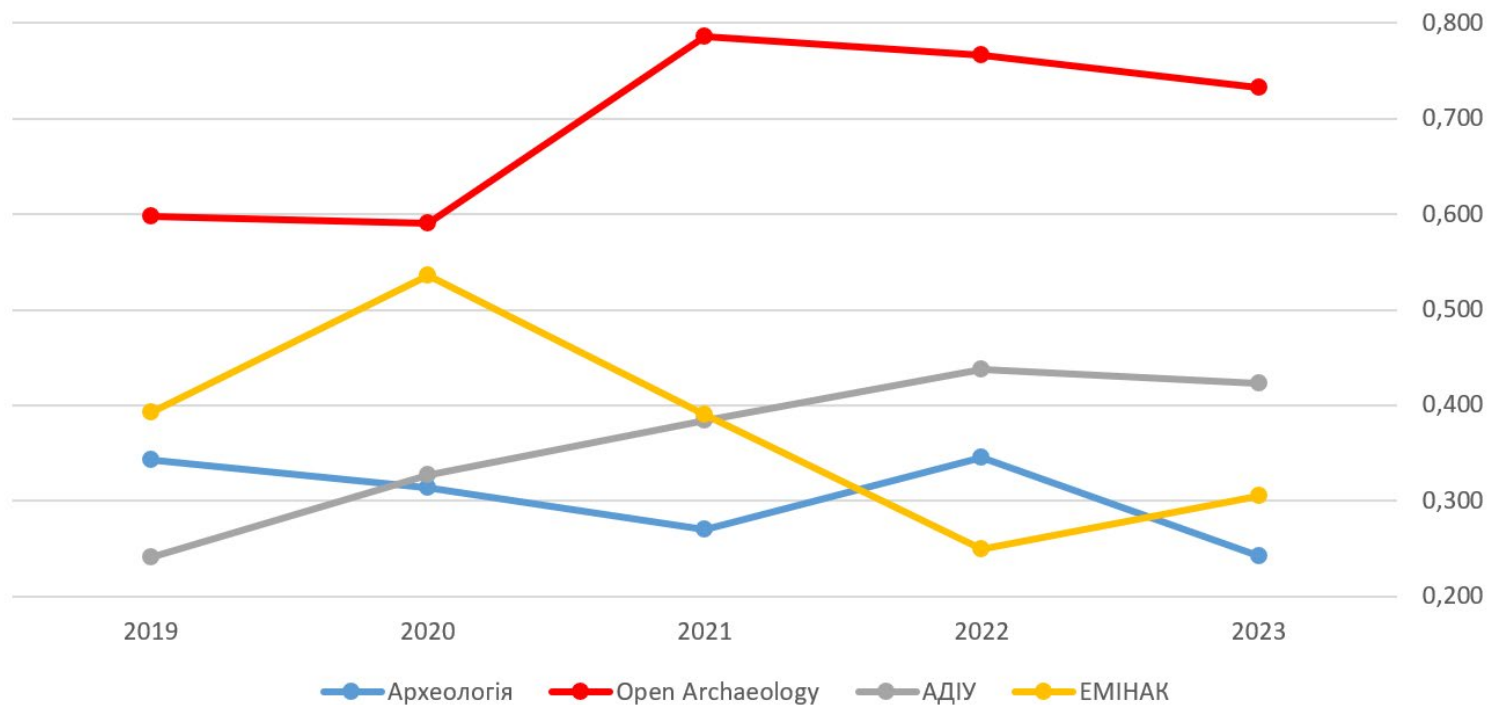

Креативність (vs. Open Archaeology)

Назви статей отримують бали за:

1. Креативність (0—1,25)
 - a) Структуру назви (коми, двокрапки, тире тощо)
 - b) Емоційність
 - c) Інтертекстуальність
2. Концептуалізацію теми (0—1)
3. Залучення аудиторії (0—1)
 - a) Локалізацію інтересу
 - b) Злободенність теми

"Зважений" показник креативності назв статей

Креативність в «Археології»

Назви статей отримують бали за:

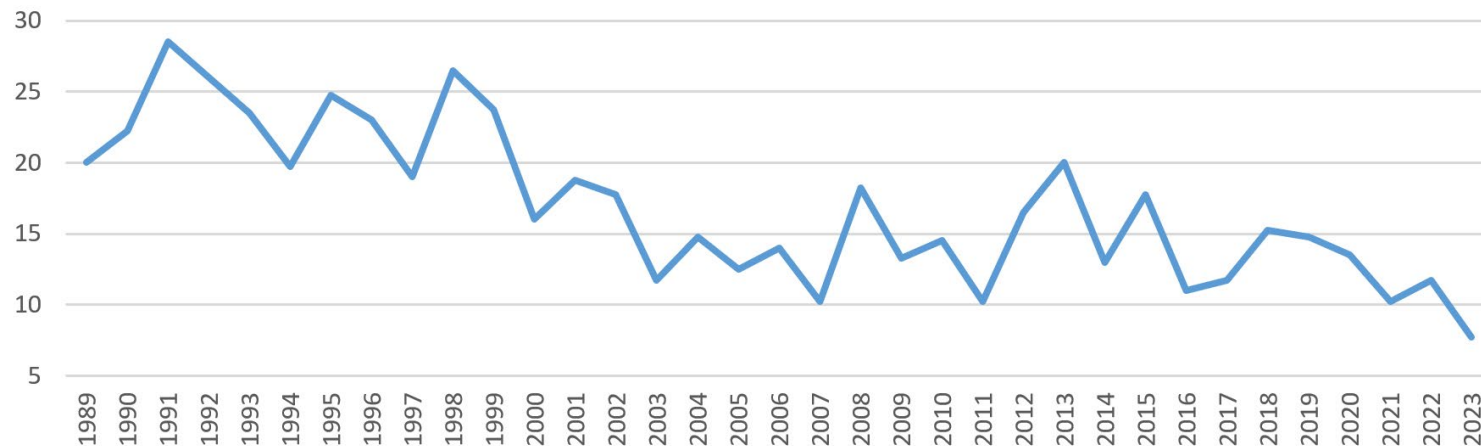
1. Креативність (0—1,25)

- a) Структуру назви
(коми, двокрапки, тире тощо)
- b) Емоційність
- c) Інтертекстуальність

2. Концептуалізацію теми (0—1)

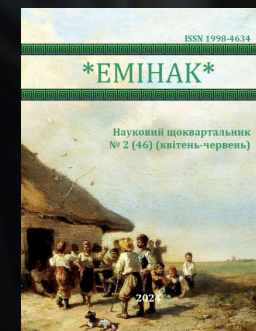
3. Залучення аудиторії (0—1)

- a) Локалізацію інтересу
- b) Злободенність теми

Ті ж самі люди роблять ті ж самі речі. Чи ні?

2019—2023

Понад 2 статті

28 авторів

84 автори

11 авторів

Найбільше статей
в одного автора

7

12

5

З них дописують
і в інші видання

АДІУ — 12
Емінак — 2

Емінак — 0

Автора / статтю

0,93

0,98

1,13

Монополізованість, на прикладі «Археології»

Найвищий індекс Герфіндаля серед усіх видань НАН України — 5708

86,7 % авторів з України

71,8 % статей одноосібні, менше 2 % мають понад 4 автори

7 авторів разом написали 10,5 % статей з 1989 року
6 із них — голови відділів Інституту археології НАН України

Рекордсмен написав в «Археологію» 41 текст за 35 років існування журналу

Найсильніші статті українці друкують за кордоном?

Ні. Частка закордонних статей співробітників ІА за останні 5 років — 17,5 %

Тобто лише кожна шоста стаття друкується не в Україні

Збільшувати кількість
видань категорії А (та Б)

Реформувати редколегії,
якщо потрібно

Що можуть зробити журнали?

Навести лад
з рубрикацією

Узгодити
її за одним принципом

Створювати конкретні
можливості для
публікаційної співпраці
з європейськими
археологами

Створювати
конкретні ніші
та формати
для покращення
роботи галузі
в далекій перспективі

Упорядкувати систему
ключових слів, створити
перелік найчастотніших

Працювати
з авторами, вчити їх
бодай структуруванню
метаданих

— Симоне, що це все означає?

— Давайте обговоримо!

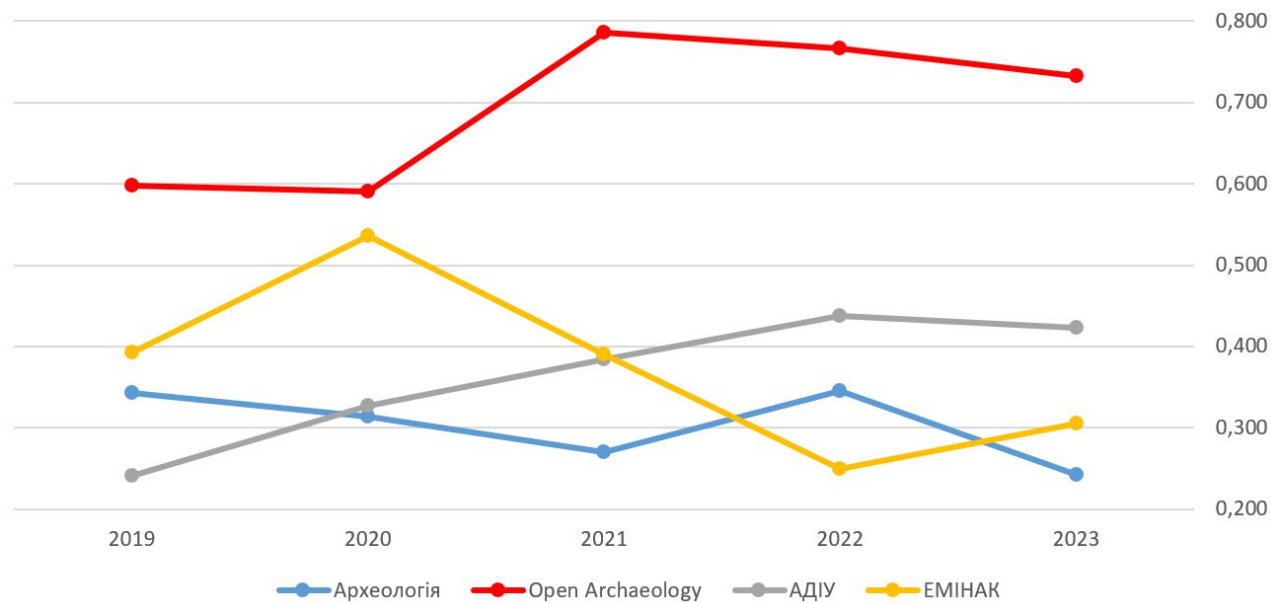

**Різні підходи до того,
що таке «публікація»**

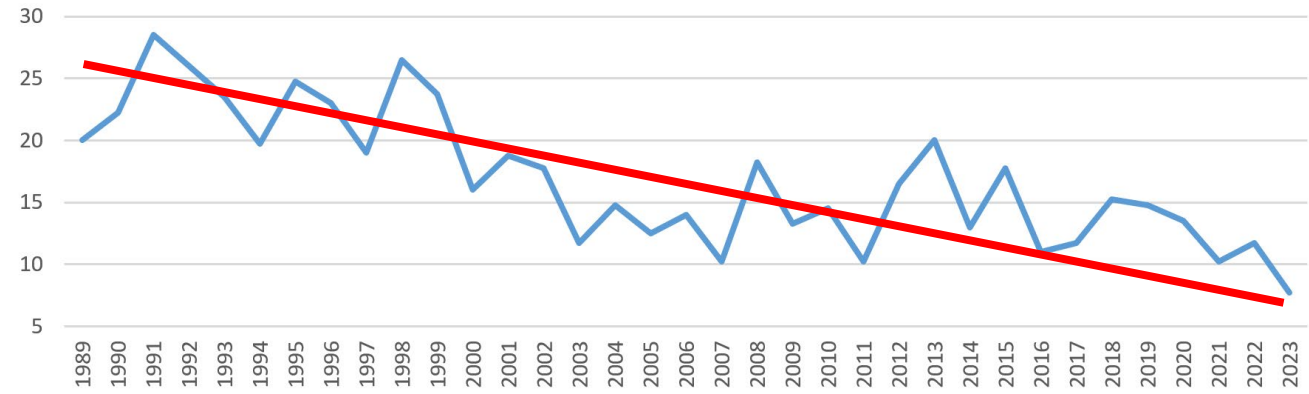
**Ці підходи
не перетинаються,
а рухаються
в протилежних напрямках**

"Зважений" показник креативності назв статей

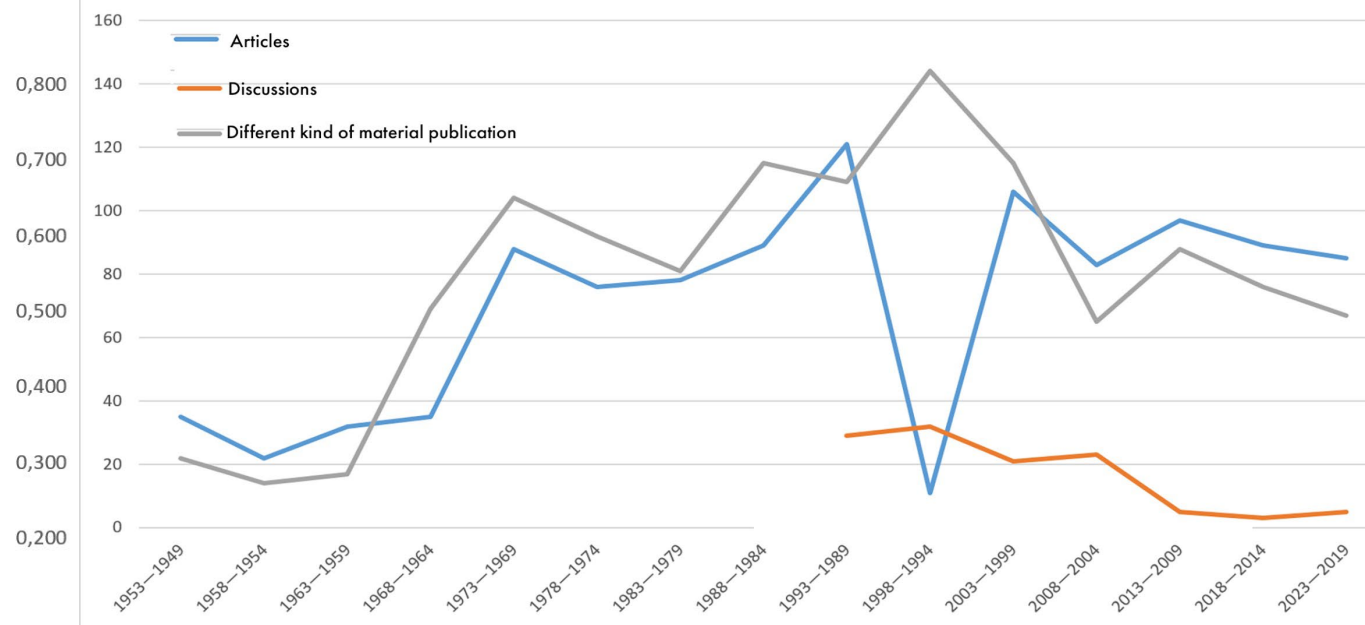
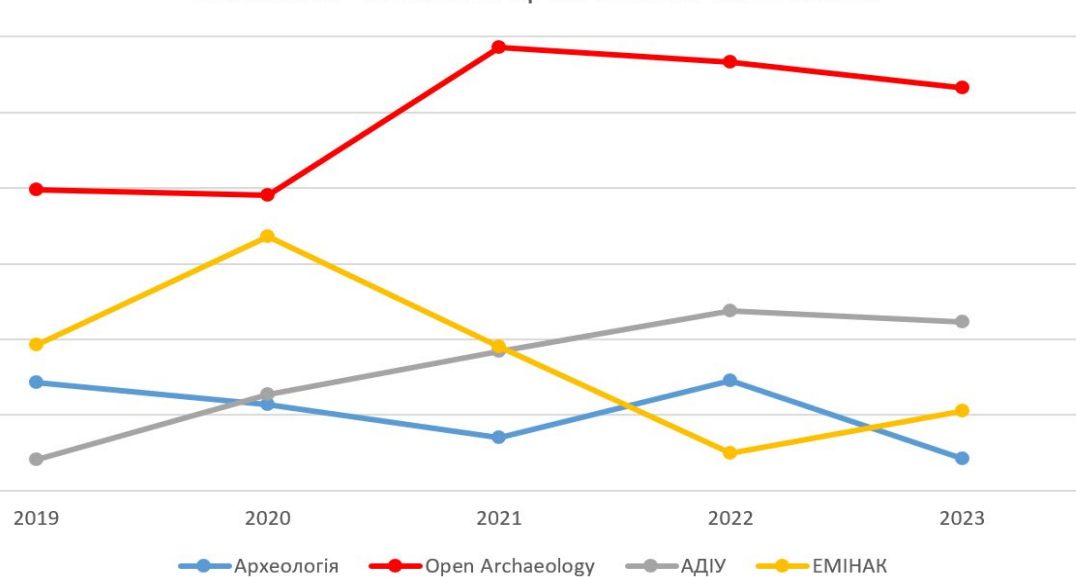

Ситуація погіршується

Насправді, всі ці графіки вказують на емпіричність української археології

"Зважений" показник креативності назв статей

Характерною рисою археології УРСР та інших союзних республік був історично зумовлений емпіризм, уникнення широких узагальнень. *«Біда нашої археології — що в нас занадто багато видатних черепкознавців»*, — казав В.М. Даниленко

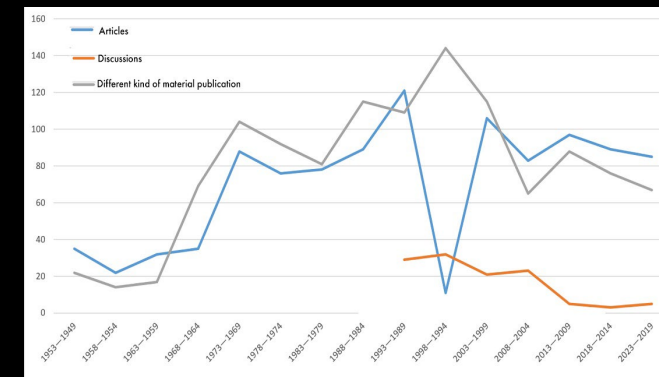
Звідки взявся емпіризм?

З радянських часів

А точніше — з відсутності реальної роботи з археологічною теорією останні 32 роки

Неможливість і небажання синтезувати і осмислювати результати досліджень змусила фокусуватися на копанні та описуванні результату

Це видно і в наповненості рубрик наших журналів

Що знекровлює теорію?

Монополізованість наукових осередків

Неможливість критики

Відсутність наукових шкіл і обмеженість просторів

Відсутність повноцінного викладання теорії на університетському рівні

Віра в самодостатність польової роботи

* Це лише приклади
Всі збіги з реальністю випадкові

Що відбувається, коли немає теорії?

Страх інтерпретації, свідомо відмова від того, щоб робити висновки

Правильна відповідь: набір керамічних посудин конкретної пам'ятки має певну специфіку у порівнянні з подібними наборами інших конкретних пам'яток. Все, крапка, археологія на цьому закінчилася. Все подальше - це вже не археологія.

Методична і теоретична відірваність від реальності, неможливість відповідати викликам часу

Із 755 статей 8 стосуються оцифрування
І лише 2 реально пов'язані з війною

Неможливість адвокувати свою роботу і бути суб'єктивними щодо своєї історії

Величність Русі

Політичний лад

Дональд Островскі

Краса

Оленка Певни

Дипломатія

Крістіан Раффеншпергер

Мова

Томаш Камуселла

Дякую за увагу!

